

Ik ben wel een beetje van het deurdonder'n

VOORST - Gerard Koopmans, wie kent hem niet?, gaat per 1 januari 2025 met pensioen. Hij nam op 17 oktober afscheid met een receptie met ruim tweehonderd genodigden. Hoe kijkt deze veteraan aan tegen de huidige staat van onze bossen, maar vooral ook tegen de tijd die komen gaat. "Het bos gaat wel door, ook als we niks doen, maar als ik mijn bos wil sturen, dan moet ik ingrijpen. Steeds minder mensen begrijpen dat."

Gerard Koopmans: "Zeg wat je doet en doe wat je zegt."

"Ik ga niet met pensioen hoor", haast hij zich te zeggen als we hem drie weken na dato uitnodigen voor het interview. "Ik blijf met een parttime-urencontract betrokken bij de Bosgroepen voor een aantal landgoederen en daarnaast blijf ik bosbeheerder bij twee landgoederen: Landgoed Beekzicht in Voorst en Landgoed Prattenburg bij Rhenen." Ook deze ochtend komt er een relatie binnenlopen met een bierpakket, als dank voor zijn werkzaamheden. "Ik was overdonderd door zoveel belangstelling bij mijn afscheid. Ik werd verlegen en even stil van alle complimenten." En dat Koopmans erkent dat hij even stil was van alle complimenten is bijzonder. Want hij heeft zijn woordje altijd wel klaar. Niet omdat hij zonodig haantje de voorste moet zijn, maar omdat hij zijn mening niet onder stoelen of banken steekt en hij vanuit bevoegdheid zijn verhaal graag vertelt.

Deurdonder'n

Koopmans is ruim 40 jaar actief geweest in het bos- en natuurbeheer. 35 jaar daarvan was hij in dienst als grondlegger bij de Bosgroepen. Hij stond aan de wieg van de jaarlijks Rondhoutveiling. "Het was niet mijn idee, maar ik heb er op een gegeven moment wel voor gezorgd dat het door bleef gaan." Een ander belangrijk evenement waar hij zijn stempel op zette is de jaarlijkse

Beheerdersdag. Een evenement dat nu jaarlijks ruim zeshonderd bezoekers trekt en dé mogelijkheid is voor terreinbeheerders en landgoedeigenaren om elkaar te ontmoeten en om hun kennis op gebied van terrein- en bosbeheer bij te spijkeren. "De opstart van de Beheerdersdag was niet makkelijk. Voor de eerste editie op landgoed Schovenhorst, 16 jaar geleden, hadden we een prachtig programma samengesteld, maar we waren vergeten dat er ook nog zoiets was als communicatie. Kortom: we hadden er te weinig publiciteit aan gegeven en er was dus bijna geen publiek. Dit jaar heb ik voor het eerst een stapje teruggedaan en me niet met de organisatie bemoeid. Ik vind het heerlijk om te organiseren, maar ik verveel me ook snel. Dan denk ik: én wat is het volgende wat we gaan doen? Ik ben wel een beetje van het deurdonder'n."

Dat hij overloopt van ideeën weet iedereen die Koopmans kent. "Ik ben een kameleon. Ik sta net zo makkelijk in het bos met de jongens te bleszen als dat ik een kopje thee drink met de landgoedeigenaar op het kasteel. In 2000 ging ik daarmee flink op m'n snufferd. Ik kwam op een gegeven moment te veel in de managementactiviteiten terecht. Te veel op kantoor. Te veel vergaderingen en overleggen. Uiteindelijk ben ik meer naar een functie toegegroeid, waar ik het vergaderen en organiseren kon

Om het bos toekomstbestendig te maken is actief beheer noodzakelijk. Rasteren hoort daarbij, ook al wordt dat niet altijd door het publiek begrepen.

combineren met het boswerk. Soms moet je onderuit gaan om jezelf te leren kennen."

Houtproductie

Met zoveel ervaring in de bosbouw en in het landschapsbeheer is het goed om te kijken hoe Koopmans aankijkt tegen de huidige ontwikkelingen in de sector. Hij maakt zich zorgen over het bosbeheer in Nederland. "Ik heb altijd gestimuleerd om de houtproductie op peil te houden. Ook om jezelf niet afhankelijk te maken van subsidies. Zonder die subsidies kunnen landgoederen in deze tijd niet overleven, maar een beter evenwicht tussen subsidie en opbrengsten van het landgoed is gewenst. Houtproductie hoort daarbij en in het verlengde daarvan dunning en verjonging. In feite zou bij een gemiddeld landgoed 30 tot 40 procent van de inkomsten moeten voortkomen uit de verkoop van hout, maar dat gebeurt niet. Neem de SNL-regeling. Met het innen van deze subsidie verplicht de beheerder dat hij gaat verjongen. Maar er is niemand die dat controleert. Ik merk dat bij particuliere landgoedeigenaren die aandacht voor houtproductie aan het verdwijnen is, omdat het aanvragen van subsidies een stuk eenvoudiger is. Er is bij veel beseigenaren te weinig visie voor de lange

termijn. Ook gemeenten zouden de noodzaak van bosexploitatie moeten zien, maar ook daar heeft het niet altijd prioriteit. En dat is gevaarlijk, want omdat er bijvoorbeeld onvoldoende aandacht is voor verjonging, ontstaan er 'gaten' in de leeftijdsopbouw van het bos. En dat betekent dat er jaren aankomen waarin helemaal niks te oogsten valt. En dat is niet goed voor de portemonnee van de eigenaar, maar ook niet voor de biodiversiteit van het bos. Uiteindelijk wil je naar een ongelijkjarig gemengd bos met minimaal drie verschillende soorten. Raadplegen van de Nederlandse Rassenlijst Bomen is daarbij van essentieel belang." Koopmans hanteert de stelregel dat je ieder jaar minimaal één procent van je bos moet verjongen. "Dat vind ik ook lastig, maar het is wel een manier om klimaatbestendig beheer kunt uitvoeren. En zo heb je ook de mogelijkheid om te kijken welke toekomstbestendige soorten het goed doen op jouw terrein. Daarbij kun je natuurlijke verjonging combineren met de gerichte aanplant van kwalitatief goed plantsoen. Maar de keuzes waar je wat neerzet, vraagt om vakmanschap en kennis. Bosbeheer wordt steeds moeilijker. Je hebt te maken met wet- en regelgeving, het klimaat, de publieke opinie en daarnaast

worden de machines steeds groter, terwijl ons bosbeheer eigenlijk het gebruik van grotere machines niet toelaat. Kortom: wie haalt straks de mooie bomen die geoogst kunnen worden uit ons bos? De combinatie van dit alles vraagt om kennis. We moeten opletten dat dit niet verdwijnt uit de opleidingen."

Biefstuk

Het klinkt alsof de Nederlandse bosbouw steeds meer gaat richting een nichemarkt, waarbij we alleen geïnteresseerd zijn in de mooie exemplaren, de biefstuk uit het bos. Maar Koopmans benadrukt dat ook de bulk belangrijk blijft. "De bulk is belangrijk, omdat je niet alles uit het buitenland kunt en wilt halen. Hoe dichterbij huis je het hout haalt hoe beter het is voor het milieu. Vroeger verkocht ik kuubs hout. Nu sta ik CO₂ te verkopen. Waar mee ik maar wil aangeven hoe er tegen houtoogst wordt aangekeken. Ik zoek naar evenwicht, zeg maar risicospreiding."

Polarisering

Maar naast het ontbreken van de financiële prikkel is er nog een probleem dat houtproductie tegenwerkt; een overvloed aan regels. "Gedragscodes en omgevingsvergunningen zorgen voor angst om te bleszen en zagen. Dat heeft ook te maken met goede communicatie. Als je uitlegt waar, wanneer en waarom je iets doet, dan begrijpen de mensen dat wel. Als je dat uitlegt, komt er begrip. Dat geldt ook voor de politiek. Leg uit waarom er geoogst moet worden. Niet alleen op landelijk niveau, maar ook bij de plaatselijke wethouder." Hier herkent Koopmans een landelijke trend, die ook op andere momenten en bij andere onderwerpen de kop op steekt: polarisering. "We hebben allemaal met het bos te maken, maar allemaal vanuit onze eigen behoefte of professionaliteit. Maar van wie is het bos? De eigenaar, de wandelaar, het bevoegd gezag? Luister, kijk en praat met elkaar. En specifiek voor de beseigenaar en beheerder: Maak een beheerplan en ontwikkel een visie voor de komende 30 tot 50 jaar. En laat zo'n rapport daarna niet in de kast verdwijnen, maar zeg wat je doet en doe wat je zegt."

Koopmans bij zijn afscheid op 17 oktober. (foto: Bosgroepen)